

**Občanská
sdružení**

dnes

Nett 2015

Občanská sdružení dnes

Tento sborník vznikl a vyšel s podporou grantu Nadace VIA

© Nett 2015

ISBN 978-80-260-7668-1

Občanská sdružení dnes

pokus o myšlenkovou mapu

Nett 2015

Občanské sdružení dnes

© Nett 2015

Sborník textů k postavení občanských sdružení po nabytí účinnosti občanského zákoníku 1.1.2014 a ke snahám o interpretaci dopadů této změny na život občanských sdružení a jejich členů

Úvod

Na podzim 2014 uspořádal Nett spolu s ČRDM pracovní setkání, kterého se zúčastnila řada významných představitelů neziskových organizací širokého názorového spektra. Ze setkání vyplynulo, že v mnoha ohledech neexistuje shoda představitelů neziskovek vč. právníků o tom, jak dané změny vykládat a co vlastně nový občanský zákoník přinesl a co změnil. Někteří významní představitelé neziskových organizací si až na tomto setkání museli korigovat své nereálné představy, které do té doby z nevědomosti šířili, a někteří se seznámili s řadou problematických míst, která je nutno teprve řešit, protože na ně existují rozdílné právní názory.

Nett je jedním z mála subjektů u nás, které se touto problematikou systematicky zabývají. Díky grantu Nadace VIA se také mohlo uskutečnit toto setkání a vzniknout řada článků k této problematice, které víceméně soustavně mapují daný prostor a kladou řadu netriviálních otázek, na které je možné reagovat různým způsobem, které mohou být mimo jiné základem pro diskusi, ale také návodem na to, čemu je dobré se vyhnout a čeho se přidržet.

Cílem podpory ze strany Nadace VIA bylo mimo jiné podpořit zpřehlednění celého tématu, v jisté míře napomoci tomu, aby se i zcela obyčejná občanská sdružení mohla pomocí jednoduchého návodu zhostit své povinnosti dané zákonem, upravit svoje stanovy podle donucovacích ustanovení OZ a se všemi náležitostmi se registrovat ve veřejném rejstříku.

Obsah

Úvod	7
Změna právního důvodu a existence	10
Analýza webu	12
Transformace se nekoná	18
JUDr. Deverová a překážky fungující samosprávy spolku	20
Dvě cesty občanských sdružení	23
Občanská sdružení a podnikání	26
Příjmy spolků v hlavní činnosti	28
Skutečný majitel občanského sdružení a spolku	32
Pojetí reality a fikce ve věci občanských sdružení	35
Ještě k právní fikci	39
Závěr	40

Přílohy:

Pozvánka a zápis ze setkání představitelů neziskových organizací	45
--	----

Návod k upotřebení:

Průjezd seřazovacím nádražím aneb Jak přehazovat výhybky	49
--	----

Autoři všech textů jsou Josef Štogr a Jan Kroupa

V reálu se ale ukázalo, že je nutné provést nejprve

- a) zevrubnější analýzu zákona
- b) analýzu toho, jak je vykládán a interpretován
- c) analýzu významných zájmů, které problematizují celé toto pole

a pak teprve ukázat, jak provést jednoduše daný subjekt různými výhybkami až tam, kam se chce dostat. Problémem totiž ani tak není návod sám, ale otázka, k čemu to má být návod, respektive kam se chce dané sdružení dostat. Cíle totiž mohou být různé.

Nepřipravujeme ale „katalog cílů“, spíše jde o pokus „seznámit čtenáře s problémovou mapou“. Pokud vás toto dobrodružství neláká a pokud vás tato otázka nezajímá, neztrácejte čas těmito analýzami a interpretacemi a najděte si na stránkách Nett (www.ttnett.cz) a nebo v tomto sborníku shrnující materiál – „Jak přehazovat výhybky“. S tím, že znáte naše doporučení: žádný výhybkář není k ničemu tam, kde není jasné, jaký vlak sestavovat, na jaké koleji a jakým směrem má ze stanice odjet.

Josef Štogr
Jak Kroupa
Nett, únor 2015

Změna právního důvodu a existence

Bohužel řada publikovaných materiálů k problematice OZ a občanských sdružení nejen že je formována podle extenzivního výkladu právní fikce, ale vychází i z neznalosti základních právních principů. A je smutné, že se takový názor dostal i do materiálů jinak seriózních organizací, jako je ČRDM. Citujme z materiálu, jehož autorkou je Mgr Alena Hájková.

Ze dvou krátkých ustanovení

▪ zrušující ustanovení § 3080 bod 154., kterým se zrušuje zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů (na jehož základě stávající občanská sdružení existují)

▪ přechodné ustanovení § 3045 odst. 1, jenž stanoví, že účinností NOZ se sdružení podle zákona o sdružování občanů považují za spolky ve smyslu NOZ

vyplývá „zemětřesení“ pro stávající občanská sdružení, neboť se od samého základu změní právní důvod jejich existence.

Jak ze shora uvedeného vyplývá po účinnosti NOZ (od 1. 1. 2014) budou tyto subjekty existovat na základě tohoto kodexu a nikoliv na základě zvláštního zákona, a zároveň se změní jejich právní forma – nadále to nebudou občanská sdružení, ale Spolky.

/mírně kráceno/

S uvedenými tvrzeními je třeba zásadně nesouhlasit, jsou vedena zjevně vadnou úvahou.

Předně tvrzení, že se **od samého základu změní právní důvod jejich existence** je zcela nepravdivé a vychází z pomýlené úvahy. Důvodem existence každého občanského sdružení je zakladatelský akt, a pokud byl proveden podle režimu v tu dobu platného práva, žádná změna zákona na tom nemůže nic změnit.

Obdobně není pravda, že občanská sdružení budou nadále **existovat na základě nového kodexu soukromého práva (OZ)**. Alespoň pokud chápeme slovo existence přiměřeně. Třeba Wikipedie uvádí poměrně běžnou všeobecně přijatelnou definici existence takto:

*Existence (z latinského *existentia* < *ex-sistere* spočívat vně, vyskytovat se) je ontologický pojem, který popisuje, že **něco skutečně je ve fyzickém světě**. ...Často se však slova existence užívá jen jako **synonyma pojmu bytí**.*

Pokud měla autorka na mysli způsob, jak je občanské sdružení po nabytí účinnosti chápáno, měla použít jiný pojem – právě tak, jak je to uvedeno v OZ : „považuje se za“. Existence je u osoby spjata s identitou, je projevem

identity, je výrazem aktivit a vlastní vitality, je spjata s reakcemi na vnější podněty, reflexí minulého a rozvrhování se do budoucího. V tom všem se pro občanská sdružení nemění nic, než vnější právní podmínky jednání a vstupu do občanskoprávních vztahů. O tom, že použití právní fikce neznamená změnu právní formy, pojednáváme dále.

Není náhodou, že jednou ze základních právních zásad je, že na právnickou osobu se pohlíží podle toho zákona (práva), podle kterého vznikla. Má to své dobré důvody. Autorka postupovala ve své úvaze podle laické představy, že pokud byl zákon o sdružování občanů zrušen, je zrušeno vše, co je s ním nějak spojeno: to není pravda. Na všechny akty, které byly provedeny v době jeho účinnosti, je třeba se dívat skrze tento zákon i nadále, zrušena je aktualita zákona. Prakticky to znamená jenom to, že už nemohou vznikat nová občanská sdružení. Nic víc.

Má ale smysl se zabývat něčím, co na první pohled nemá přímé hmatatelné dopady? Nejsou to pouhé teorie, zanedbatelné detaily? Nesporně je třeba pojmenovávat věci tak, jak je to správné, protože pojmenování není „jen tak“. Jakmile začneme podceňovat řeč jako nástroj dorozumění, ocitáme se v manipulativním světě, ve kterém „platí“ vždy to, co vyplývá z pouhých dojmů. Autorka napsala citovaná tvrzení „podle dojmů“, jenže to pak měla raději napsat báseň a nepodepisovat se jako právnička. Nechceme-li, aby se nám svět měnil před očima a uhýbal pod rukama, můžeme a máme se snažit pojmenovávat správně – a držet to, co z pojmenovaného vyplývá. Má to smysl, protože to může mít přímé i nepřímé konkrétní důsledky, jak je mimo jiné ukázáno v následujících článcích.

Analýza webu

V rámci projektu podpořeného Nadací VIA jsme prošli řady stránek, kde se vyskytovaly odkazy na témata „občanské sdružení úprava stanov“, „občanské sdružení změny sídla“, „občanské sdružení přeregistrace“ atd.

Stránek, zabývajících se těmito tématy, je nepřehledné množství a dají se rozdělit do tří typů. Provozují je střešní organizace (myslivci, sportovní svazy apod.), advokátní kanceláře nabízející služby neziskovkám a třetí skupinou jsou materiály vytvořené z prostředků veřejné správy. Ve všech se vyskytují nepřesnosti, chyby a nepodložená tvrzení, která se v tomto materiálu pokoušíme shrnout a okomentovat.

Část I. – Povaha změn

Základním matoucím konstatováním je:

„Občanská sdružení se mění na spolky“

Opakuje se především v materiálech nejslabší úrovně, kde jsou informace čerpány především z novinových článků.

I tam, kde je správně pojmenována právní fikce, podle které se občanská sdružení považují za spolky, dělá větší část na webech publikovaných materiálů chybu a mluví o občanských sdruženích, jako by to byly spolky. Je však nepochybné, že existují rozdíly mezi spolky, vzniklými po 1.11. 2014 a občanskými sdruženími, považovanými za spolky, a to dokonce v rozdílných právech, která oběma typům subjektů určuje OZ. Proto je řada konstatování založených na identifikaci občanských sdružení se spolky chybná i v materiálech advokátních kanceláří. Například:

Spolek musí nejpozději do 3 let od účinnosti NOZ, tedy do 1. 1. 2017, přizpůsobit stanovy..

Tato věta není správná. Není matoucí v tom smyslu, že by neplatila pro občanské sdružení považované za spolek, ale sugeruje, že mezi občanským sdružením a spolkem neexistují rozdíly. Pokud nově vznikne spolek, svoje stanovy v tomto termínu měnit nemusí. Stejně tak následující věta:

Od účinnosti NOZ, tedy od 1. 1. 2014, se tak z občanských sdružení ex lege stanou spolky.

V rámci tohoto materiálu nelze vést hlubší argumentaci v této věci, stačí konstatování, že OZ nesporně občanská sdružení od spolků odlišuje, což

vyplývá i z předchozího příkladu. Občanská sdružení leccos v daném termínu musí, a leccos (i po tomto termínu) mohou, spolky leccos nemusí a leccos nemohou.

Zcela nesprávná a matoucí jsou pak často se opakující tvrzení tohoto typu:

Nový občanský zákoník již pojem občanské sdružení nezná. Jednoduše řešeno, ke změně dochází automaticky ze zákona, není nutné se znovu registrovat či přeregistrovat, jak o tom zpočátku informovala některá média.

Zde je navíc použita typická forma – článek je obsahově „v zásadě správný“ v tom, co čtenáře zajímá – nemusí se starat o registraci, ale přitom obsahuje nesprávné konstatování, de facto zavádí. Občanský zákoník práva občanských sdružení upravuje – a odlišně od práv spolků.

Dá se shrnout, že část autorů z nevědomosti a část záměrně vytváří dojem, že z občanských sdružení se jakoby bez vědomí členů a sdružení samých v noci ze Silvestra na Nový rok 2014 staly spolky. To má nesporně na neziskový sektor přímý dopad, protože minimálně ve způsobu vzniku právnické osoby je mezi spolky a občanskými sdruženími rozdíl. Pokud se „podaří“, aby se velká část občanských sdružení začala chovat jako spolky, dojde ke změně, která není vynucena zákonem – kterou jen nový OZ umožňuje. Jsme odpovědní za svoje jednání, naše jednání má konkrétní důsledky.

Část II. – Dopad změn

Pro ilustraci citujeme delší část textu, který neusnadňuje orientaci v tom, co se skutečně mění.

Kdo jsou dotčeni? Například myslivecké spolky, rybáři, včelaři, sdružení pro poskytování sociálních a vzdělávacích služeb, sportovní kluby a jiné. Od nového roku získají právní subjektivitu a stanou se z nich „spolky“. Zákon, který dosavadní občanská sdružení upravuje, tedy zákon o sdružování občanů, zanikne. Spolek vznikne dle nového občanského zákoníku automaticky.

Zde je obsah jasně nesprávný a matoucí. Naštěstí nesprávnost takovýchto informací pochopí většina z čtenářů, protože je jim jasné, že právní subjektivitu již mají, a dříve nebo později se na webu dostanou k informaci, že změny, které OZ provedl, se netýkají identity občanského sdružení jako právnické osoby. Nic nezaniká a nic nevzniká.

Na webech se také objevuje jedno obsedantní téma, které je pozůstatkem starších diskusí, ve kterých jedna skupina aktérů zastávala stanovisko, že občanská sdružení nemají poskytovat služby. Citujme v širším kontextu:

Jak shora uvedeno, budou sdružení rozhodovat, zda zůstanou ve formě spolku nebo změní svou právní formu. Změnit právní formu budou muset ta sdružení založená podle zákona č.83/1990 Sb., která nespĺňují základní charakteristiku spolku, tj. nemají fungující členskou samosprávu. Transformovat se budou zejména sdružení (spolky), jejichž členové jsou v převažující míře současně zaměstnanci sdružení. V takovém případě není možné z podstaty existujících pracovně právních vztahů, aby fungovala spolková samospráva, a spolková forma zde ani nemá své opodstatnění.

Taková argumentace je zčásti správná – podstatným atributem sdružení je účast členů na naplňování cílů sdružení, což může být extenzivně vykládáno též jako účast na řízení. To je ale asi jediné, s čím se zde dá bez výhrady souhlasit. Ale text používá budoucí čas (budou se rozhodovat, budou se transformovat) – což je věta, která je prostým neověřitelným konstatováním. V závěru pak opět silné tvrzení (není možné z podstaty věci...).

Jde jen těžko o nezáměrnou chybu, spíše o manipulaci s cílem vytvoření dojmu. Jde totiž o profesionální text, který se vyhýbá všem doposud popsaným chybám, např. správně mluví o povinnostech občanských sdružení, nikoli spolků. Navíc se v dalším pokračování textu distancuje od předchozí argumentace (poskytování služeb), která byla autorkou textu dříve používána jako argument a nyní již je jednoznačně vyřešena v neprospěch těch, kdo chtěli omezit činnost občanských sdružení.

Důvodem k povinné transformaci není to, že sdružení s fungující členskou strukturou poskytovalo a nadále poskytuje služby veřejnosti. Oním společným zájmem členů, který je vlastní podstatou spolku, může být i poskytování veřejné služby navenek, např. i poskytování sociální služby nebo vzdělávání, aniž by příjemci služby museli být členové spolku.

(Podrobně k textu JUDr. Deverové v samostatné části dále)

Nebo jinde:

Pokud je většina členů současně v OS zaměstnávána, nespĺní OS základní požadavek existence OS a tato skutečnost může být důvodem nutnosti změnit právní formu OS.

V podobných tvrzeních, která lze označit jako účelová, je možné nalézt

také řadu doporučení, která jsou sporná a mohou být chápána jako snaha udělat celou věc složitější, než je. O důvodech takových tvrzení nemá cenu spekulovat, jistě mezi nimi může být snaha získat tak zákazníky pro svoji advokátní praxi

V důsledku změn se musí změnit i interní předpisy.

Nebo adresněji:

Dále odborníci z hospodářské komory doporučují uvést dle § 3041 nového občanského zákoníku do souladu s donucujícími (kogentními) ustanoveními interní (vnitřní) předpisy spolku.

Je tím zcela nesprávně sugerováno, že občanské sdružení musí mít „nějaké“ vnitřní předpisy. Přitom záleží jen na úvaze občanského sdružení samotného, zda chce mít obsáhlé stanovy a nemít žádné další předpisy, nebo zda chce mít stanovy prosté a přehledné a vše, co není jejich povinnou součástí, si upravuje interními akty, které navíc nemusí mít charakter a podobu „předpisů“.

Kumulace chyb vede často k bizarním závěrům, které opět mohou vést k resignaci zmateného čtenáře a k cestě k právníkovi.

Doporučuje se však upravit stanovami i další otázky upravující konkrétní činnost spolku. Stanovy musí být podepsány všemi zakladateli, přičemž jejich podpisy nemusí být úředně ověřeny. Ve stanovách musí být uvedeni první členové statutárního orgánu (§123 NOZ).

Vše je tu spleteno dohromady, především povinnosti občanských sdružení a vznikajících spolků. Občanské sdružení nemusí mít stanovy podepsány všemi zakladateli, už proto, že po desítkách let už nemusí být ani mezi členy, ani mezi živými. Vůbec není třeba se zabývat dokumenty z doby vzniku sdružení, podstatné je pouze mít aktuální znění stanov doložené usnesením orgánu, který dané znění schválil, a před 1.1.2014 též doklad, že MV ČR tuto změnu vzalo na vědomí. Nová povinnost mít v rejstříku do tří let zapsány členy statutárního orgánu se týká stanov pouze tehdy, pokud si sdružení takovou anomálii do stanov napíše, jinak se běžně dokládá usnesením orgánu sdružení, který podle stanov statutární orgán volí, jmenuje nebo jinak určuje.

Podobných zcela zmatených a zavádějících informací se na webech dá nalézt celá řada, často vyplývají z toho, že nějaký právník bez znalosti kontextu zamění občanské sdružení a vznikající spolek.

Část III. - Název

Někdy obsahují webové informace další chybu, týkající se úzce věci občanských sdružení, jako by některým aktérům hodně záleželo na tom, aby slova „občanské sdružení“ úplně zmizela.

Občanská sdružení, vzniklá podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, se budou od 1. 1. 2014 považovat za spolky podle nového občanského zákoníku. Sdružení bude muset pouze v případě, pokud by jeho název nebyl v souladu s ustanoveními nového občanského zákoníku, tedy např. tehdy, kdy název subjektu bude obsahovat pojem "sdružení", svůj název změnit a to do 1. 1. 2016.

Jde o citaci z profesionálně zpracovaného materiálů, která ale zásadně zavádí ve věci názvu. Správně pracuje s označení občanského sdružení, ale tvrdí, že nesmí obsahovat v názvu slovo sdružení, je zcela nepodložené. Pokud je v názvu existujícího sdružení např. obsaženo sousloví „sdružení občanů“, nijak to není v rozporu s OZ. Dokonce i když je součástí názvu označení „občanské sdružení“ (tam, kde daný subjekt byl aktivní a v době přechodné platnosti novely sdružovacího zákona si to doplnil do názvu), nemusí si to z názvu odstraňovat, jen musí počítat s tím, že může mít problémy se soudcem, kterému to bude připadat divné – OZ ale umožňuje ponechat původní název a nevyklučuje, že subjekt s názvem „XXX, občanské sdružení“ pouze připojí za tento název zkratku z.s. Pokud jde o občanské sdružení, nemohou být slova „občanské sdružení“ v názvu být matoucí – a to jby mohl být jediný důvod, který by mohl soudu „vadit“.

Závěr:

Po roce účinnosti NOZ lze konstatovat, že porozumění i shoda ohledně povahy změn a konkrétních dopadů rekodifikace soukromého práva na občanská sdružení v ČR, jsou velmi nízké, zmatečné a v mnoha ohledech zavádějící. Většina aktérů neví, kde čerpat spolehlivé informace, podle kterých by se mohla a měla řídit a rozvrhnout své strategické kroky nebo i jen praktické kroky a úkony. Podstatná část sdružení rezignovala na to, že by si příslušné pasáže OZ přečetla, základně se v něm zorientovala a porozuměla mu – a vyčkává, jak se zachovají ostatní, v naději, že se jistě brzy objeví soudem registrované vzory, podle kterých bude možné jednoduše a prakticky postupovat.

Tato situace je jistě v mnoha případech pochopitelná – zvláště u malých sdružení. Obecně však odkazuje na velmi nízké širší právní povědomí, které podobu a povahu legislativně vymezeného prostředí a právních

forem pro činnost a působení organizací občanské společnosti redukuje na pragmatickou otázku „jak my se do toho vejde“ a odmítá svůj díl odpovědnosti za obecnou péči o toto prostředí. Ale prostředí občanské společnosti a neziskového sektoru není něčím cizím, vnějším, spolutvoříme ho tím, jak jednáme.

Transformace se nekoná, pokud sami nechcete

V souvislosti se změnami, které přinesl od 1.1. 2014 občanský zákoník se často skloňuje slovo „transformace“ občanských sdružení. Je samozřejmě důležité, co si kdo pod tímto slovem představuje. Čistě obsahově jde u transformace o změnu formy, ale takovou, která je smysluplně provedená v jasném a řízeném procesu. Nic takového ale u občanských sdružení nenalzáme. I ti nejhorlivější zastánci změny občanských sdružení na spolky nemohou tvrdit nic jiného, než že tu nějaká změna práva a povinností proběhla „rázem“, v noci z 31.12. 2013 na 1.1. 2014. Nešlo o žádnou transformaci, pouze se k danému datu na občanská sdružení nějak začalo „pohlížet“, začala se považovat za spolek, tzn. ve smyslu právní fikce je s nimi v rámci práva jednáno, jako by šlo o spolky.

Tato změna v žádném případě změnou formy není. Ti, kdo mluví o transformaci, nemají na mysli skutečnost, že se na občanská sdružení od 1.1. 2014 pohlíží skrze právní fikci (jako by byla spolky). Myslí tím proces, ve kterém velká část občanských sdružení musí do dvou let upravit svůj název a do tří let vyhovět požadavkům vyplývajícím z OZ a zákona o veřejných rejstřících. Ale proč přitom mluvit o transformaci, o změně formy? Jde pouze o vynucenou úpravu stanov, která může mít v některých případech nulitní rozsah. Je myslitelné, že existuje občanské sdružení, které prostě použije svoje existující stanov, které nejsou v rozporu s donucovacími ustanoveními OZ, a využije možnosti, které jí OZ dává k tomu, že nebude doplňovat svůj název o povinné z.s.

O procesu transformace se tu vůbec nemá mluvit. Proces nemůže spočívat v tom, že daný subjekt nebude dělat nic. A kde najít hranici skutečné transformace? Tam, kde občanské sdružení změní svůj název tak, že za dosavadní připojí vynucenou zkratku? Nebo tam, kde provede kosmetické změny ve stanovách?

Z povahy věci je zřejmé, že nejde o nic víc, než o přizpůsobení stanov – a to se nijak netýká subjektu samého, pokud to není spojeno s vlastním rozhodnutím daného sdružení, že při této příležitosti zásadně změní chápání sebe sama, tzn. pokud se nerozhodne při této příležitosti zásadně změnit stanov, vymezení činnosti, svoje poslání (formulované podle zákona o sdružování občanů). Takže abychom byli přesní: ano, transformace se může konat, a to tam, kde si o tom členové občanského sdružení sami rozhodnou (což mohli udělat kdykoli a bez ohledu na zákon napříště kdykoli udělat mohou). A nebo se může konat tam, kde podjatí nebo i jen špatní poradci vnutili občanským sdružením mylnou myšlenku, že něco takového je nutné.

Celá řada poradců tvrdí, že je třeba přizpůsobit stanovy občanských sdružení OZ. To není pravda. OZ jednoznačně stanoví povinnost upravit stanovy podle donucovacích ustanovení OZ. Tato formulace má smysl, není náhodná. To je něco zcela jiného, na občanská sdružení tedy není např. třeba uplatňovat nic z toho, co vyplývá z procedur vzniku spolku a ustavení vnitřních i vnějších vztahů, které již proběhlo a není v rozporu s OZ atd. Stanovy občanského sdružení není třeba přepisovat tak, jako by to byly stanovy nově vzniklého spolku.

Ti, kdo občanským sdružením nabízejí svoje služby jako pomoc v tomto úkolu, uvádějí svoje potenciální klienty v omyl a sami možná v omylu žijí.

V tomto smyslu je třeba chápat název tohoto textu: transformace se koná pouze tehdy, pokud se ji na svoje náklady a vlastním rozhodnutím rozhodnete provést.

JUDr. Deverová a překážky fungující samosprávy spolku

V obecné rovině již jsme část textu okomentovali výše, pojďme se však k podstatným dílčím tématům vrátit podrobněji, zaslouží si to:

„Jak shora uvedeno, budou sdružení rozhodovat, zda zůstanou ve formě spolku nebo změní svou právní formu. Změnit právní formu budou muset ta sdružení založená podle zákona č.83/1990 Sb., která nesplňují základní charakteristiku spolku, tj. nemají fungující členskou samosprávu. Transformovat se budou zejména sdružení (spolky), jejichž členové jsou v převažující míře současně zaměstnanci sdružení. V takovém případě není možné z podstaty existujících pracovně právních vztahů, aby fungovala spolková samospráva, a spolková forma zde ani nemá své opodstatnění.“

Tak na svých profesionálních advokátských stránkách popisuje JUDr. Deverová současnou situaci občanských sdružení. Toto tvrzení a nebo jeho jinak formulovaný základní motiv, se vyskytuje v řadě materiálů, na jejichž vzniku se právnička podílela. Ponechme zatím stranou důvody, které ji patrně vedou k tomu, že tak vehementně prosazuje tento svůj názor, a nejprve se na vybraný odstavec podívejme pečlivěji.

1.

V první řadě zde máme tvrzení, že sdružení *budou rozhodovat, zda zůstanou ve formě spolku a nebo změní svou právní formu*. Tato věta je zavádějící. Sdružení se rozhodovat nemusí, ale mohou. Rozhodovat se tedy budou pouze některá sdružení. Uvedená věta ovšem sugeruje, že proces rozhodování v této věci čeká každé sdružení. Podobně nejasné formulace, které umožňují anebo vytvářejí podmínky pro nesprávný výklad, snad můžeme s povzdechem tolerovat v žurnalistice, ale neměly by být součástí právního textu. Ten by měl směřovat k jednoznačnosti.

Pokud by tedy první věta neměla být zavádějící, mohla by začít například takto: **„Některá sdružení se budou rozhodovat...“**

2.

Druhá věta se zdá být obsahově jasná: *„Změnit právní formu budou muset ta sdružení založená podle zákona č.83/1990 Sb., která nesplňují základní charakteristiku spolku, tj. nemají fungující členskou samosprávu.“* Také toto tvrzení je však platné jen v omezeném kontextu a je tedy neúplné. Je jisté, že pokud taková skutečnost vyplývá ze stanov, soud daný subjekt upozorní, že musí stanovy doplnit nebo změnit, a pokud tak daný subjekt neučiní, nakonec ho soud zruší. Ani soud mu však nemůže přikázat, aby se

transformoval. Tvzení, že některá OS budou muset změnit právní formu, je proto nesprávné a matoucí.

OZ vyžaduje, aby spolek měl takovou vnitřní strukturu, aby se členové mohli podílet na výkonu svých členských práv. Dokonce je možné použít formulaci JUDr. Deverové, „musí mít fungující samosprávu“, i když to je značně extenzivní výklad, ale autorka tento názor může zastávat. Chybná je však celá konstrukce věty. Především sdružení, která nesplňují podmínky dané zákonem, totiž jejichž stanovy nejsou v souladu s donucovacími ustanoveními OZ, mají tři roky na to, aby své stanovy do souladu s OZ uvedla (lhůta běží od 1.1.2014). Ani v případě, že taková sdružení neudělají nic, neplatí kategorické „musí“, které JUDr. Deverová v textu použila.

Zkusme tedy i druhou větu přeformulovat tak, aby nebyla zavádějící, např. takto: ***„Změnit právní formu mají mimo jiné ta sdružení, která nehodlají měnit svoji vnitřní strukturu, jejíž povaha je neslučitelná s donucovacími ustanoveními OZ (která musí občanská sdružení akceptovat), a která nechtějí riskovat, že je dříve nebo později registrační soud zruší.***

3.

Nyní nám sice z citovaného textu v podstatě nezbyvá kámen na kameni, přesto se pojdme podívat dál. První dvě věty nejspíš měly vytvořit dojem, co všechno sdružení musí. Zřejmě proto, abychom si na slovo „musí“ zvykli. Následující věta je obsahově zcela jiná: *„Transformovat se budou zejména sdružení (spolky), jejichž členové jsou v převažující míře současně zaměstnanci sdružení.“* Je to věta bez právního obsahu, má charakter predikce, navíc velmi volné. Nicméně v kontextu naznačuje, že „by to tak mělo být“. Důvod, proč by to tak mělo být, nabízí následující a poslední citovaná věta: *„V takovém případě není možné z podstaty existujících pracovně právních vztahů, aby fungovala spolková samospráva, a spolková forma zde ani nemá své opodstatnění.“*

Kde bere JUDr. Deverová důvody k takovému tvrzení? Zjevně není založeno v předchozí argumentaci. Co ale pak autorka míní slovy „v takovém případě“? Je to zřejmě případ, kdy členskou základnu tvoří zaměstnanci sdružení. Tady je ale třeba zásadně hájit práva členů sdružení proti jakémukoli zásahu „zvenčí“. Můžeme tedy v této souvislosti autorce položit nejméně tři otázky:

A). Je třeba se ptát, kdo vůbec a za jakým účelem může zjišťovat, zda jsou členové sdružení zároveň zaměstnanci sdružení. To JUDr. Deverová neobjasňuje. Není nám znám žádný zákon, který by nutil členy sdružení, aby povinně deklarovali, zda jsou a nebo nejsou zaměstnanci sdružení. Není nám znám ani žádný zákon, který by nutil

člena sdružení, aby veřejně deklaroval svoje členství ve sdružení. Sdružení nemusí vést seznam členů. První otázka tedy je, jak chce JUDr. Deverová vůbec zjistit, že taková konstelace existuje, aniž by ona sama porušovala cizí práva?

B). Dále nám není známo, že by existoval zákon, který by třetí osobě umožňoval uplatnit jako svůj právní zájem výhradu, že některé sdružení má vadnou vlastní správu (slovo samospráva, které autorka používá, podle nás není přesné). Tedy, i kdyby tato údajně „vadná“ skutečnost byla pro JUDr. Deverovou u konkrétního sdružení „evidentní“ (tzn. nemusela by se zabývat tím, jak ji zjistit a prokázat), jak by vůbec mohla jako ve věci sdružení nezainteresovaná osoba konat?

C). A také nám není známo, že by tuto věc měl kontrolovat soud nebo nějaký orgán státu. Soud pouze posuzuje stanovy. Odtud třetí otázka: kdo tedy podle JUDr. Deverové má právo v této věci konat? Má to snad být nějaký „dozorový orgán“, který si mnozí tolik přejí a o kterém i ona sama vícekrát mluvila? Obáváme se, že argumentace toho typu, které používá JUDr. Deverová, k takovému řešení směřují, postupně pro něj vytvářejí prostor a podmínky.

Závěr

Shrneme-li analýzu uvedeného textu, pak podle nás JUDr. Deverová publikovala svůj právní názor, který je čistě teoretickou spekulací, podanou esejistickou formou, a který je cíleným vytvářením prostoru pro to, aby byly jako „samozřejmé“ přijaty důvody pro vznik dozorového orgánu, který by měl právo kontrolovat vnitřní procesy rozhodování v občanských sdruženích a ve spolicích.

Názor Nett je v tomto smyslu jednoznačný a opačný. Nechceme, aby vznikl jakýkoli orgán, který by měl právo posuzovat dostatečnost vnitřní správy občanských sdružení a spolků. Nechceme, aby jakýkoli úředník mohl posuzovat, jak tyto subjekty o svých věcech rozhodují. Nikomu nebudeme vysvětlovat, jak o podobě svých projektů rozhoduje Nett, krom osob, se kterými takové informace sdílet chceme a jsme zásadně proti, aby takovou povinnost měl kdokoli jiný. Zvláště nepatřičná je tato představa u watchdog a advocacy organizací jako je např. Liga lidských práv, Nesehnutí, Greenpeace a mnoho dalších. Pobuřující je už představa, že by někdo měl právo se na takové věci ptát a vynucovat si tak pro sebe čas, který bychom museli takové případné kontrole věnovat.

Zastáváme názor, že limity pro činnost neziskových organizací (stejně tak jako u ostatních subjektů) mají být dány obecnými zákony a nikoli administrativní kontrolou jejich činnosti.

Dvě cesty občanských sdružení

Občanská sdružení mají před sebou rok do ukončení lhůty, kterou mají na změnu názvu, resp. necelé dva roky do konce roku 2016, kdy proběhne lhůta daná zákonem, ve které by měla na registrační soud podat svoje stanovы které budou v souladu s donucovacími ustanoveními OZ.

Dvě cesty

Z dostupných informací vyplývá, že občanská sdružení se přitom mohou vydat dvěma zcela rozdílnými cestami. Ta, která pouze naplňuje literu zákona, vede k doplnění stanov tam, kde je třeba je doplnit (např. tam, kde si sdružení chce uchovat úpravu odlišnou od obecné úpravy dané v OZ a zákon mu to umožňuje), a úpravu těch ustanovení, která jsou přímo v rozporu se zákonem. Mnohá občanská sdružení se ale vydávají cestou, která je jiná, „mainstreamová“.

Nejeden poradce a placený právník je vede k tomu, aby si s jejich pomocí vytvořila stanovы zcela nové, ve kterých sama sebe chápou jako spolky. Dopad do jejich činnosti má volba mezi těmito variantami jen malý nebo žádný, a to zejména u těch sdružení, které kladou na svoje stanovы velmi malý důraz, prostě je „chtějí mít v pořádku“. Ale ta sdružení, která jsou zaměřena na činnosti, které nejsou typicky „spolkové“ v úzkém slova smyslu, budou jistě chtít zachovat svůj charakter sdružovací. Budou chtít zachovat svoji kdysi dávno formulovanou misi. A budou se proto držet obecné právní zásady, že na právnickou osobu se nahlíží podle toho zákona, podle kterého vznikla.

Cesta „spolku“

Je v zásadě jednoduchá. Sdružení změní svoje stanovы tak, že vytvoří stanovы zcela nové v domnění, že je nutné, aby plně vyhovovaly NOZ, jednoduše řečeno: jako by se nyní zakládal spolek. Ve svém názvu sami sebe nazvou spolkem a přijmou právní fikci spolku „za vlastní“. Takové stanovы sice jsou „jen“ novelizací starých stanov sdružení, ale soudy je budou zcela jistě akceptovat a takové občanské sdružení se de facto v očích svých, v očích členů i navenek stane spolkem, protože se přestane hlásit k tomu, jak vzniklo.

Cesta občanského sdružení

Občanské sdružení bude nadále vycházet ze svých stanov a provede v nich jen vynucené úpravy. OZ nenutí sdružení, aby zcela změnilы své stanovы, a nenutí je k tomu, aby měnilы ty části stanov, které nejsou s donucovacími ustanoveními OZ v rozporu. Bude se to projevovat např. v tom, že ve stanovách zůstanou formulace obsahující slova „občanské sdružení“ apod. Nikdo nemůže nutit sdružení k tomu, aby byla tato část

stanov měněna, protože na občanské sdružení se pohlíží jako na spolek a OZ také občanským sdružením přiznává po zahájení své účinnosti konkrétní práva, odlišná od práv spolků. Pokud by některý registrační soud takové stanovy, které nejsou v rozporu s donucovacími ustanoveními OZ, odmítl registrovat, bylo by možné se ze strany občanského sdružení, ale i jeho jednotlivých členů, domáhat svého práva dotčená ustanovení neměnit. Tito členové totiž neustavili spolek, ale právě občanské sdružení a stát nemá právo zasahovat do tohoto jejich svobodného aktu, který byl proveden v souladu se zákonem.

Touto cestou se již některá občanská sdružení vydala a jejich pouze upravené a doplněné stanovy byly soudy registrovány.

Postup při rozhodování

Občanská sdružení, která mají jen prosté, jednoduché stanovy, se musí především zabývat tím, zda jejich orgány jsou správně nazvány – jde o to, aby ve stanovách byl správně pojmenován nejvyšší orgán a statutární orgán. Pokud jim nevdí každoroční schůze členů a hlasování nadpoloviční většinou, nemusí v podstatě nic upravovat. Ať už je jejich název jakýkoli, doplní si pouze do názvu z.s.. Po této kontrole a doplnění mohou stanovy podat na registrační soud. Důležité je, aby mělo takové občanské sdružení sídlo v nemovitosti, kde získá souhlas vlastníka s umístěním sídla (to může vést k vynucené změně sídla), vše ostatní najde sdružení na víceméně „inteligentním formuláři“, jak nazvalo svůj formulář v on-line prostředí ministerstvo spravedlnosti (<https://or.justice.cz/ias/iform>)

Jiné je to, pokud jsou stanovy „obsáhlé“ – a upravují řady nejrůznějších věcí nad rámec povinností ze zákona, tedy nadbytečně. Pro některá sdružení je to důležité, protože jejich stanovy jsou především PR materiálem a jejich obsah je uzpůsoben cílové skupině, která je bude číst. Pak je samozřejmě formulace stanov na zvážení daného sdružení, ale opět platí, že co není v rozporu s donucovacími ustanoveními OZ, může zůstat ve stanovách nezměněno.

Poslání, účel

Při rozhodování je důležité také nově formulovat články související s posláním sdružení. Právě u této věci dochází často k největším změnám, vynuceným nepromyšleným přepsáním celých stanov. Poslání občanského sdružení není nutné měnit, protože žádné donucovací ustanovení OZ o tom nemluví. OZ ale jasně odděluje hlavní a vedlejší činnost spolku, a navíc klade podmínky pro potenciální získání statutu veřejné prospěšnosti.

Je proto třeba doplnit původní poslání nejlépe dalším článkem stanov tak, aby bylo jasné, co je hlavní činností sdružení a co je jeho činností vedlejší.

Je to nutné vzhledem k povinnosti odděleného účtování a omezením, které OZ klade na hlavní činnost. Je však dobré vzdávat se původních formulací posláni jen tehdy, pokud je to nutné, případně je doformulovat tak, aby odpovídaly požadavkům na obecně vymezenou veřejnou prospěšnost. Důvod pro to je jasný: pokud už něco, co není v rozporu s donucovacími ustanoveními OZ, ve stanovách máte, zůstane to tam. Pokud to tam nemáte, můžete mít se soudem obtížné jednání, pokud vám to nebude chtít do stanov zapsat.

Občanská sdružení nemají povinnost ve svých stanovách vycházet z definice, podle které se postupuje při sdružování ve spolcích, tj. podle které sdružování ve spolcích je vedeno společným zájmem sdružujících se osob. Proces zakládání mělo občanské sdružení jiný, podle jiného zákona a důsledky toho není třeba měnit. Formulace týkající se zakládání spolků není nutné přejímat a není nutné popisovat ve stanovách nově „účel“, za kterým se osoby sdružily apod.

Závěr

Mnohá občanská sdružení „vyčkávají“, až se proces zápisů do rejstříku zavede a budou moci „opsat“ nějaké bezproblémové dokumenty, jiná čekala na zákon, který je osvobozuje od soudních poplatků, a tak se v r. 2014 v masovém měřítku zatím úpravy stanov neprováděly. Protože tento zákon již byl přijat, nebude nutné řešit vše jedním podáním soudu (kvůli ušetření za poplatky) a bude možné postupovat per partes – zapsat si změnu názvu, případně sídla, statutární orgán a nebo členy statutárního orgánu, a celek stanov ještě ponechat, až se diskuse okolo celé věci vyjasní a ti, kdo vzdorují „zespolkování občanských sdružení“, pro sebe i pro druhé vydobudou důstojnější praxi při výkladu toho, co znamená právní fikce, tedy co znamená, že „občanské sdružení se považuje za spolek“. Zcela jistě to neznamená, že spolkem je – ale o tom podrobněji níže v části o právní fikci.

Občanská sdružení a podnikání

Stále u nás existuje početná a velmi vlivná skupina lidí, kteří by chtěli co nejvíce omezit činnost občanských sdružení. Představují je jako „vzájemně prospěšné subjekty“ a občanský zákoník se snaží interpretovat tak, že dal jejich představě za pravdu. Vznikají tak fámy a nejrůznější obskurní výklady, podle kterých občanská sdružení nemohou mít zaměstnance z řad členů, nemohou poskytovat služby, nemohou podnikat atd. – a hlavně už vůbec neexistují, protože se transformovala na spolky.

Občanské sdružení a spolky samozřejmě mohou podnikat a poskytovat služby, a mohou mít zaměstnance, kteří mají ve své pracovní náplni to, co souvisí s posláním sdružení, co souvisí s hlavní i s vedlejší činností nebo právě jen činnosti související s podnikáním a poskytováním služeb. Jakákoli taková činnost, pokud je provozována jako vedlejší činnost, nemůže být v zvnějšku sdružení označována jako skrytá hlavní činnost – tedy spojována s tím, co je posláním sdružení (podle zákona o sdružování občanů a OZ), případně s tím, co je jako účel spolku vytvořeno společným zájmem jeho členů (OZ).

Vztah mezi hlavní a vedlejší činností popisují pouze stanovy a podle stanov se na hlavní a vedlejší činnost členů i účetnictví. Jediné, co zákon v tomto smyslu jasně stanoví, je rozdíl mezi spolkem a podnikatelskou právnickou osobou, totiž že u spolku nemůže být tímto společným zájmem členů podnikání. Spolek (a to platí i na občanské sdružení) tedy nemůže „jen“ podnikat. Musí být ustaven a nesen takovým společným zájmem, který ústí do skutečné činnosti – ať už průběžné nebo periodické. Spolek se ale může např. zaměřovat na jednu, dvě akce ročně, např. na nekomerční pořádání nějaké veřejné slavnosti – ale po celou dobu roku vedle toho může provozovat krámk.

Je věcí sdružení nebo spolku samého, jak si obhájí svoje poslání a svoji hlavní činnost, zejména před svými členy a před těmi, koho potřebuje, tedy před dárci a před příjemci, tzn. před těmi, pro koho svou činnost vykonává. Používat dnes dělení na vzájemně-prospěšné a veřejně-prospěšné subjekty je scestné. Není nikdo, kdo by to mohl posuzovat, to říká OZ v § 146 jasně. Důležité je, že sdružení musí být reálně jednající osobou, mít činnost. Sdružení musí konat samo, vlastním jménem a naplňovat tak reálně svoje poslání. O tom informuje ve své výroční zprávě, vydává-li ji, nebo i jiným způsobem. Pokud je z činnosti daného subjektu zřejmé, že takovou činnost a naplňování svého poslání vykonává, pak naplňuje požadavky zákona a jeho existence je oprávněná.

Přitom a vedle toho – tak, aby to nebylo hlavní činností na škodu – není

v dalším jednání takový subjekt omezen stejně tak, jako ostatní právnické osoby: může podnikat, může vlastnit jiné právnické osoby, podíly na nich nebo akcie atd., a vykonává v nich vlastnická nebo akcionářská práva. Zákon stanoví, že je to možné, spočívá-li účel podnikání nebo jiné výtěžné činnosti v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku.

Protože spolek (a sdružení) nemůže rozdělovat zisk, je to koneckonců to jediné, co zbývá (kromě poskytování darů, pokud to není zapsáno v předmětu hlavní činnosti). Z formulace „Zisk z činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost“ vyplývá, že se nejedná výslovně jen o hlavní činnost“. Formulace „pro hlavní činnost“, kterou mnozí zastánci „zkrocení“ spolků požadují, by ani neměla smysl, protože by daný subjekt nemohl ani obnovovat svůj majetek a bez darů druhých osob by směřoval k majetkové anihilaci.

Řada občanských sdružení je už dlouho vlastníkem podnikatelských subjektů, např. s.r.o. V některých formulářích ministerstev se už u spolků (a občanských sdružení) při zkoumání majetkového stavu objevuje přímý dotaz, zda daný subjekt vlastní obchodní společnost. Ukázalo se totiž, že část občanských sdružení po smyslu správně vydělila svoje podnikatelské aktivity, pokud byly většího rozsahu, do samostatného podnikatelského subjektu, a v souladu se zákonem tak využívá svůj majetek: zisky dané podnikatelské osoby jsou příjmem sdružení či spolku.

Znovu a znovu se setkáváme s tím, že by někdo chtěl občanská sdružení a spolky kontrolovat. Jistě, i u nás se nejspíš najde řada problematických subjektů. Ale je to jiné než kdekoli jinde – v podnikatelské sféře, u obcí, ve státních úřadech? Problémem je spíše v tom, že nevěříme, že by šlo jednat „normálně“, tedy čestně, a rádi se díváme na cizí dvorek, aniž bychom se starali o svůj. Snahy „kontrolovat“ občanská sdružení, aby se v nich „neskrývalo nezdaněné podnikání“, jsou v jádru zcestné. A stejně jako u jakékoli jiné výtěžné činnosti je to věcí kontroly ze strany finančních úřadů a soudů. Je třeba zachovat chladnou hlavu, počkat na to, jak bude vypadat komplex zákona o veřejné prospěšnosti a daňových zákonů. Komu tolik vadí 300 tis, které mohou neziskové organizace nedanit?! To jsou náklady na jednoho „neziskově“ placeného člověka ročně. O této věci je třeba jednat, až bude jasné, v jaké podobě budou tyto zákony připraveny a schváleny.

Příjmy spolků v hlavní činnosti

Tento článek shrnuje obsah různých stanovisek a diskusí – ale nemůže být víc než analytickým polem. Podstatné bude, jak v konkrétních kauzách bude tuto věc posuzovat ministerstvo financí a následně jaký bude v této věci vyneseno první pravomocný rozsudek, protože NOZ princip legitimního očekávání do naší legislativy jednoznačně zavádí.

Občanský zákoník v § 216 odst. 1 stanoví, že hlavní činností spolků nemůže být podnikání, ani jiná výdělečná činnost. Tím, zdá se, je vyřešen dávný spor mezi MV ČR a občanskými sdruženími. Podnikání je trvalá činnost za účelem zisku a jedním z typů podnikání je provozování živnosti. Občanská sdružení opakovaně tvrdila, že jejich posláním není podnikat, a pokud na některé činnosti živnost měla, tak proto, že to vyžadovaly místní správní orgány.

Občanská sdružení nepodnikají, neboť účelem jejich aktivit a činností není zisk. Ministerstvo vnitra soustavně tlačilo na to, aby stanovy neobsahovaly v hlavní činnosti nic, co by bylo možné klasifikovat jako podnikání, přestože zákon o sdružování občanů nedával registračnímu orgánu žádnou pravomoc posuzovat hlavní činnost občanských sdružení. Pokud se některé sdružení při změně stanov nebo při registraci vzepřelo, donutilo registrační orgán k tomu, že nakonec více či méně ze svých požadavků „couvl“.

Zdá se tedy, že MV ČR si „pohlídalo“ takové znění příslušného paragrafu v OZ, které naplní jejich požadavek výrazně omezující spolkovou činnost. OZ zavádí pojem „jiná výdělečná činnost“ a podle většiny komentářů jde o novou definici jednání, které není podnikáním, nespĺňuje definici podnikání, ale přináší pravidelné příjmy. A jiná výdělečná činnost hlavní činností spolků být nemůže. Od přijetí nového občanského zákoníku se tedy vede diskuse, co se v rámci hlavní činnosti může dělat a co tato norma zakazuje.

§ 217

(1) Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže.

Na základě tohoto ustanovení je možné v striktním výkladu tvrdit, že jakákoli činnost, která přináší pravidelné příjmy, nemůže být předmětem hlavní činnosti spolku. To ale postihuje nejružnější druhy typických spolkových činností – malých ochotnických divadel, většiny spolků, které pořádají pravidelné akce, které jim přinášejí tak potřebné příjmy formou vstupného atd. A samozřejmě se to týká též organizací poskytujících sociální služby, které přijímají běžné úhrady od klientů, se kterými počítají i státem

přiznávané dotace a dokonce i takových, kde služby jsou sice poskytovány ze zákona bezplatně, jenže je z veřejných rozpočtů stále častěji obce a kraje nakupují formou objednávky služeb. Podle tohoto striktního výkladu je možné v účetnictví spolků do hlavní činnosti zaúčtovat pouze dary, příspěvky členů, prostředky získané jako granty z veřejných rozpočtů nebo od soukromých nadací (výhledově zřejmě jen od těch veřejně prospěšných) a náhodné příjmy (samozřejmě ještě další dílčí příjmy, jako jsou příspěvky Úřadu práce na zřízení pracovních míst pro znevýhodněné osoby a další podobné tituly, ty jsou však pro naše téma nepodstatné).

Pokud bude příslušný registrační soud v této věci konat striktně podle tohoto extrémního výkladu, pak může zrušit spolek, který zaúčtovává pravidelné příjmy z hlavní činnosti, či se jinak prokáže, že jeho hlavní činnost vykazuje soustavné příjmy. Přitom za soustavné by bylo možné považovat i příjmy, které se opakují pravidelně v ročních intervalech, jako jsou například právé platby za letní tábor u dětské organizace.

Nejprve na znění tohoto paragrafu reagovalo MPSV ČR svým stanoviskem, podle kterého právní forma nemůže být na překážku poskytování sociálních služeb, tj. že spolky nebudou vyloučeny z registrace („není důvod, aby se spolek nemohl registrovat jako poskytovatel sociální služby podle zákona 108/2006 sb.“). Toto stanovisko ale nemůže vyřešit otázku, jestli spolek může z veřejných zdrojů obdržet platby za poskytování sociálních služeb, nebo úplatu od příjemců sociálních služeb.

Tento postoj sice zavazuje krajské úřady při registračním řízení, jenže to ještě neznamená, že se příslušné občanské sdružení nedostane do rozporu s NOZ v okamžiku, když tyto příjmy za služby zaúčtuje v hlavní činnosti. A dokonce by ho v tomto ani neomlouvala dvou, respektive tříletá lhůta pro změnu názvu, respektive případnou úpravu stanov. Stanovisko žádného ministerstva nikterak nezavazuje soudy. Ty vůbec nemusí zajímat, co si myslí MPSV – mohou se odkazovat jen na znění zákona.

Zcela jinou roli z hlediska toho, jak bude formována praxe při rozhodování soudů, může sehrát „Výkladové stanovisko Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti - k výdělečné činnosti spolku“.

Stanovisko této expertní skupiny sice také není závazné pro registrační soud při výkladu citovaného ustanovení zákona, ale vytváří alespoň podpůrně použitelné argumenty pro občanská sdružení, pokud věc dospěje k soudu, který by chtěl uplatňovat vůči konkrétnímu spolku (nebo občanskému sdružení považovanému za spolek) striktní výklad zákona.

Expertní skupina ve svém stanovisku jinými slovy říká, že spolek (nebo

občanské sdružení považované za spolek) může účtovat ve své hlavní činnosti i příjmy, které sice nejsou náhodné, ale nenaplnují ani znaky „jiné výdělečné činnosti“. Problémem je, že zde není podrobněji vysvětleno, co se tím míní a o jaké znaky se jedná. Navíc se tím zavádí ještě další kategorie nenáhodných příjmů, tedy opakovaných příjmů, která nespadají pod vymezení „jiná výdělečná činnost“.

Z poměrně složitého stanoviska plyne, že kromě podnikání a jiné výdělečné činnosti může spolek (nebo o.s. považované za spolek) mít ze své hlavní činnosti také příjmy, které nelze zaúčtovat jako náhodné. Jsou to příjmy z činnosti, která, jak to Expertní skupina kuriózně definuje, plynou z „nahodilého vybočení do výdělečné činnosti“. Nejsou to náhodné příjmy, mohou přinášet i zisk, ale od podnikání a „jiné výdělečné činnosti“ je odlišuje jejich příležitostný charakter, tedy nesoustavnost.

Je to návodné, ale teprve až proběhne první soudní jednání ve věci, bude na daném spolku, aby argumentoval tím, že se řídí stanoviskem Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti. Soud se pak bude muset s tímto expertním stanoviskem vyrovnat. Pravomocné rozhodnutí (pravděpodobně odvolacího) soudu pak v této věci teprve definitivně určí, zda mohou spolky (a o.s. považované za spolky) účtovat ve své hlavní činnosti i jiné příjmy než náhodné, resp. i příjmy z výdělečné činnosti. To je ale postup, který pro mnohé není příliš lákavý a raději by se nějak dočkaly toho, že přelomový rozsudek bude ležet na bedrech někoho jiného: jde o klasické „kdokoli, jen ne já“, které vede k hrbení se a sklánění hlavy před jakoukoli komplikací

Zatím nejlepší řešení v tomto smyslu přinesla ČRDM. Vychází z podrobné analýzy toho, co je podnikání, a z postřehu, že jsou některé specifické činnosti, které nejsou definovány jako podnikání, ale odpovídají v zásadě obsahově podnikání, protože jsou založeny na investici a jejich cíl je směřování k zisku. Tento právní myšlenkový postup zde není možné podrobně rozebírat, podstatné je, že se tu vůbec neřeší, že by snad uvedený § OZ měl znamenat zákaz jakýchkoli příjmů v hlavní činnosti. Jde spíše jen o to, aby se při zásadním oddělení hlavní činnosti a podnikání nezapomnělo ještě na některé specifické činnosti, které (ačkoli se podnikání velmi podobají) podnikáním právně nejsou. To se však činností, které občanská sdružení ve své hlavní činnosti obvykle mívají, netýká.

Podle tohoto stanoviska „jiná výdělečná činnost“ je jen specifický problém, který je spojen s omezeností definice podnikání. Z textu citovaného ustanovení OZ podle tohoto právního názoru vůbec neplyne, že by byl nějaký problém s účtováním nejrůznějšího typu příjmů v hlavní činnosti. Tento výklad vyplývá podle stanoviska ČRDM jen z neznalosti právní

problematiky podnikání a dalších činností, které se podnikání podobají.

Tento právní názor je podle Nett akceptovatelný mimo jiné proto, že je možné ho nejlépe obhajovat a nepřináší žádné komplikace se zaváděním nějakého „třetího“ modelu, jako je tomu u „náhodného vybočení do výdělečné činnosti“. Můžeme si totiž být jisti, že pokud skutečně je naše hlavní činnost v přímé souvislosti s naším posláním, pak vůbec nejde o to, že z ní plynou nějaké příjmy, ale jde o to, že není podnikáním ani ničím, co se podnikání výrazně podobá.

Skutečný majitel občanského sdružení a spolku

Kdo v poslední době zakládal účet u banky, mohl se setkat s dotazníkem, ze kterého byl pravděpodobně „jelen“. Jenže lidé z občanských sdružení jsou praktici, když od nich někdo chce papír, nějak to vyřeší: navíc mají alespoň někde k dispozici nějaký typ čestného prohlášení, že se jich to „netýká“.

Ale kde se vůbec takový papír v bance vůbec vzal a proč je jeho vyplnění podmínkou pro založení účtu? Pečlivý čtenář nalezne v textu odkaz na „zákon proti praní špinavých peněz“, přesněji zákon č.253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Ten prošel legislativním procesem, aniž by si někdo všiml toho, jak jsou zde popsány nadace, nadační fondy, občanská sdružení a další podobné subjekty /1/.

Podstatné je pro nás, že se zde uvažuje ve třech kategoriích: skutečný majitel je příjemce výnosů, ten, kdo rozhoduje o příjemci výnosů a osoba, která je de facto na roveň příjemci, totiž ten, kdo danou právnickou osobu založil nebo ji ovládá nebo v jehož zájmu právnická osoba působí.

Pokud jde o občanské sdružení (ostatními subjekty se můžeme zabývat jinde), je nesporné, že bylo založeno podle zákona o sdružování občanů a vůbec u něj nelze řešit žádný „zájem členů“. Tady narážíme na jeden z rozdílů mezi občanskými sdruženími a spolky. Spolek podle občanského zákoníku vzniká na základě společného zájmu zakládajících členů. A jeho jednotícím znakem je jeho „účel“. To o občanském sdružení nelze říci. Proto ani nelze správně odpovědět na otázku v textu dotazníku, který cituje zákon proti praní špinavých peněz. Ten, kdo danou právnickou osobu založil, jsou zakládající členové a podle zákona o sdružování osob se nikdo nemá právo ptát, PROČ ji založili. Nikdo nemůže na občanském sdružení požadovat víc, než je ve stanovách. Zákon pouze stanoví okruh nepovolených cílů sdružování a ozbrojená sdružení (se stanovenými výjimkami).

Na třetí okruh otázek občanské sdružení (o tom „v čím zájmu) de facto ani odpovědět nemůže, protože nikdo, ani členové (pokud to přímo neurčují stanovy) nemají právo takovou informaci zjišťovat. A občanskému sdružení nikdo nemůže nutit, aby si něco takového dal do stanov. Bude-li se vás tedy někdo jako občanského sdružení ptát, proč a za jakým cílem jste sdružení založili, odkažte ho na stanovy, které budou nejpozději do tří let podány do veřejného rejstříku, do té doby má „smůlu“.

A jak je to s ostatními body?

Členové sdružení nemohou být „příjemci výnosů“ z činnosti občanských sdružení už ze zákona. To tedy nepřipadá v úvahu. Obtížnější je to tam,

kde zákon vyžaduje informaci o osobách, které disponují alespoň 25 % hlasovacích práv. Po smyslu však jde o totéž: protože nemůže jít v žádném případě o hlasovací práva, na základě jejichž výkonu by mohlo dojít k obohacení třetí osoby, občanský zákoník, který se v tomto smyslu na občanská sdružení vztahuje (jde o donucovací ustanovení), jednoznačně stanoví, že výnosy z činnosti mohou být použity jen pro vlastní činnost.

Čistě formálně lze tedy vyžadovat, aby v tomto tiskopise banky byly uvedeni členové občanského sdružení, pokud má dané sdružení nebo jeho nejvyšší orgán 4 nebo méně členů, a to tehdy, vykládáme-li zcela formálně oněch 25 % vlivu bez souvislosti s tím, že jde o vliv, kterým nelze ovlivňovat majetkové toky směřující mimo daný subjekt. Na druhou stranu banka nemá žádnou možnost ani právo zjišťovat, kolik má sdružení členů, takže jde spíše o teoretický problém. Proto banky samy často hledají nějaký způsob, jak věc „obejít“. Bance která na odpovědi podle zákona trvá, je možné odpovědět, že v případě konkrétního občanského sdružení nelze skutečného majitele ani „pseudo“-majitele podle zákona 253/2008 identifikovat. Tady se ukazuje jeden z rozdílů mezi občanskými sdruženími a spolky jako významný.

Spolek vzniklý podle OZ už musí jednoznačně formulovat zájmy těch, kdo se sdružují, a účel spolku. Správně by měl bance v tomto dotazníku odpovědět, kdo jsou ti, v jejichž zájmu probíhá využívání zdrojů spolku: na nesmyslnou otázku, „kdo je skutečným majitelem“ podle zákona 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, by tedy měl do dotazníku popsat svou cílovou skupinu. Že je to absurdní? Jistě.

Ale není to divné, že jste tlačeni k tomu deklarovat se jako „majitel“?. Banky si se svými týmy právníků sice poradí, jak z tohoto tlaku vyklouznout, ale v celé věci zůstává jakási pachuť, a to ve dvou ohledech.

Jednak zde zákon vůbec nepředpokládá, že by mohl existovat subjekt, který „nemá majitele“, a u subjektů, které nespádají pod obchodní právo, se cílevědomě hledá jakýsi „zástupný majitel“ podle účelu. Už to je „divné“, nestandardní, významně to mění pohled na vlastnictví. A vymezení „společného zájmu“ zakladatelů a „účelu“ spolku vychází tomuto trendu nějak podivně vstříc. Proto dobrá rada Nett: držte si svoje „stará“ dobrá občanská sdružení, ve kterých jste při založení „jen“ využili práva se sdružovat, aniž by se měl kdokoli právo ptát proč./2/ Něco podobného už dnes není možné. Se zrušením zákona o sdružování občanů totiž cosi z naší státem garantované svobody ubylo.

/1/

Vybrané části zákona 253/2008

§ 4 Další pojmy

(4) Skutečným majitelem se pro účely tohoto zákona rozumí

b) u nadace nebo nadačního fondu

1. fyzická osoba, která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo

2. nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem výnosů nadace nebo nadačního fondu, fyzická osoba nebo okruh osob, v jejichž zájmu byly založeny, nebo v jejichž zájmu působí,

c) u spolku podle jiného právního předpisu, ústavu, obecně prospěšné společnosti anebo jiné obdobné osoby a v případě svěřeneckého vztahu nebo jiného obdobného vztahu podle cizího právního řádu fyzická osoba,

1. která disponuje více než 25 % jejich hlasovacích práv nebo majetku,

2. která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo

3. v jejímž zájmu byly založeny nebo v jejímž zájmu působí, nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem jejich výnosů.

/2/

Začátek zákona 83/1990 Sb. o sdružování občanů (zrušen občanským zákoníkem k 1.1.2014)

§ 1

(1) Občané mají právo se svobodně sdružovat.

(2) K výkonu tohoto práva není třeba povolení státního orgánu.

(3) Tento zákon se nevztahuje na ....

Pojetí reality a fikce ve věci občanských sdružení

Úvod

Povaha právnické osoby se posuzuje podle práva, podle kterého vznikla. Obecně se v právu předpokládá respekt k vzniklé právní skutečnosti. To patří k obecným právním zásadám. V tomto smyslu mají občanská sdružení nesporně povahu danou zákonem o sdružování občanů. Mají a vždy mít budou.

Občanský zákoník použil na občanské sdružení institut právní fikce. Nyní je třeba vyložit, jak se k sobě mají dvě právní skutečnosti: povaha právnické osoby, na kterou je třeba pohlížet podle práva, podle kterého vznikla, a právní fikce, která umožňuje na tuto osobu nějak pohlížet, za něco ji považovat – v tomto případě za spolek.

1. Právní argumentace

Je možné zrušit právnické osoby vzniklé podle nějakého práva. Jenže pro autory OZ bylo politicky nepřijatelné zrušit existující občanská sdružení. Je možné nastavit proces, ve kterém právnické osoby něco „musí“ – např. akceptovat donucovací ustanovení OZ. Jak je to ale s vytvořením právní fikce? Právní fikce zpravidla vytváří stav, který, ač se něco nestalo (a nebo naopak stalo), umožňuje jednat tak, jako by se to stalo (a nebo naopak nestalo). Pro další právní kvalifikaci se tedy vychází z toho, jako by nastal stav jiný, než je skutečnost. V praxi se tak třeba dopis od soudu, který ve skutečnosti nebyl doručen, za určitých, jasně popsanych okolností považuje za doručený. Jak se má právní fikce jako právní skutečnost a skutečnost jako taková, záleží na teoretickém východisku a právní názory na to se liší.

V případě občanských sdružení je to ještě složitější. Máme tu totiž co do činění s právní fikcí, která se netýká nějakého stavu v procesu (doručeno, vymazáno v rejstříku trestů apod.), ale dotýká se přímo skutečnosti samé, totiž toho, kdo čím (kým) je a jak je na něj pohlíženo.

Právní fikce může být zcela nezávislá na skutečnosti. Právní fikce, podle které se něco (občanské sdružení) považuje za něco jiného (za spolek), tu je „vedle“ skutečnosti samotné, původní, tzn. vedle sebe máme právní skutečnost této fikce a skutečnost samu.

Prakticky: pokud vyhlásí ministerstvo grantové řízení pro spolky, může se ho nesporně účastnit občanské sdružení, protože je považováno za spolek. Zde jde při použití právní fikce o ekvivalent skutečného doručení zásilky a právní fikce, že doručeno bylo, byl-li naplněn nějaký proces. Z hlediska práva je právní fikce, jejíž obsahem je, že „bylo doručeno“, základem pro další

jednání = jedná se, jako by bylo doručeno, ale nikdo rozumný podle mne netvrdí, že „skutečně bylo doručeno“. Jinými slovy, skutečnost (doručeno nebylo), ač nesporná, nemá na konkrétní právní proces, který následuje, žádný vliv. Skutečnost (nedoručení) je nahrazena právní fikcí doručení. Ale to se týká právě jen daného právního procesu, v jehož rámci byla právní fikce použita. Na povahu doručení nemá právní fikce doručení žádný vliv – skutečně doručeno nebylo. To, že doručeno nebylo, je nesporně pravda úplně stejně, jako to, že z hlediska procesu uplatnění a výkonu práva pokračuje díky právní fikci vše tak, jako by doručeno bylo. Pro daný proces je tedy správné považovat zásilku za doručenou a jednat dále tak, jako by doručeno bylo, ale to neznamená, že by někdo mohl rozumně a po právu požadovat od adresáta vrácení zásilky.

Souběžně k tomu lze argumentovat ve věci občanských sdružení. Občanské sdružení vzniklo podle zákona o sdružování občanů a pro účely OZ je považováno za spolek a je mu uloženo, aby ve stanovách odstranilo ta ustanovení, která jsou v rozporu s donucovacími ustanoveními právní úpravy spolků (většina beztak ztratila dnem účinnosti OZ účinnost) a případně (pokud už je ve stanovách nemá obsaženy) doplnila do svých stanov to, co vyplývá z donucovacích ustanovení OZ. Nic víc. Na skutečné povaze občanského sdružení se nemění vůbec nic. Jen obecně pro potřeby soukromého práva OZ nadále nedělá rozdíl mezi občanským sdružením a spolkem (až na některá práva, která přiznává sdružením a spolkům ne – například možnost změnit svou právní formu na zapsaný ústav nebo sociální družstvo).

Odlíšnou interpretaci lze držet jedině tehdy, když někdo obhájí názor, že právní fikce vždy stojí proti skutečnosti a neguje ji (resp. plně ji neguje). V příkladu, který jsme uvedli, by to muselo znamenalo, že právní fikce doručení je pro zastávce „silné“ povahy právní fikce de facto doručení. Takový přístup popírá, že existuje JAKÝKOLI rozdíl mezi tím, zda byla daná listina skutečně doručena a nebo zda byla použita právní fikce doručení. Vrácení zásilky je pak možné po právu požadovat...

Podstatné tedy je, zda tu jde POUZE o vytvoření právního stavu, který umožňuje další proces, přičemž daná právní kvalifikace (právní fikce) má smysl jen pro příslušný proces, ale netváří se jako skutečnost sama, anebo o právní stav, kdy na základě právní fikce skutečně „nastává stav doručení“.

Takové silné pojetí právní fikce se ovšem zdá těžko myslitelné a udržitelné, protože příjemce, ač se daná obsílka „považuje za doručenu“, dopis fyzicky nemá, ačkoli ho nezničil, ani nezcičil atd. Trvat na tom, že nastala skutečnost doručení (bez ohledu na proces, ve kterém daná fikce hraje svou roli), by přinášelo celou řadu neřešitelných situací.

Slovo „považuje se za“ neříká „stává se“, nesnaží se sugerovat změnu reality – vytváří fikci, použitelnou jako dostatečný podklad pro další právní kroky, v našem případě spojené s postavením občanského sdružení jako spolku.

Proto NETT hájí názor, že správné je jednat s občanskými sdruženími (tedy se subjekty, které jako občanská sdružení vznikly a jimi jsou) jako se spolky, a to vždy tam, kde se vstupuje do režimu soukromého práva. Nicméně občanská sdružení sama uvnitř nejednají podle režimu OZ, ale podle toho zákona, kterému odpovídá jeho povaha – totiž podle zákona o sdružování občanů, podle kterého vznikly. Pokud např. občanské sdružení přijímá členy, nedělá to podle OZ, ale podle svých stanov, které, pokud nejsou v rozporu s donucovacími ustanoveními OZ, jsou nezpochybnitelně platné. A stejně tak v obdobných případech.

Situaci může samozřejmě komplikovat teoretický rozdíl v tom, jak může být chápána povaha právnických osob. Do jaké míry jde také při konstituci právní osoby o proces, opírající se o vytvoření fikce nebo fikcí. A pokud ano, jak chápat realitu té které fikce, protože nesporně, pokud zde jde o fikci, jde o fikci velmi silnou, protože právní osoba je ve všech podstatných právech v rámci právního řádu postavena na roveň fyzické osobě. Tuto subtilní otázku (či lépe několik otázek) v tomto případě ale podle všeho vůbec není třeba řešit.

Fikce, podle které se na občanské sdružení hledí jako na spolek („se považuje za spolek“), zůstává fikcí bez ohledu na to, do jaké míry je původní skutečně vzniklé občanské sdružení právní osobou, která má reálně povahu fikce.

2. Kulturní argumentace pro udržení kontinuity povahy právní osoby

Role státu v procesu tvorby práva je omezená. Stát netvoří aktuální právo ve vzduchoprázdnu a z ničeho. Musí respektovat právní realitu a realitu vůbec. Vytváření právních fikcí vyžaduje zcela konkrétní důvod – jeho smyslem je řešení situací, ve kterých je jiný postup nereálný nebo zjevně nespravedlivý (např. nedoručení proto, že se doručení někdo vyhýbá).

Vytvoření právní fikce ve věci občanských sdružení je pochopitelné a ospravedlnitelné jen v případě, že jde o to, aby byla před zákonem původní občanská sdružení a nové spolky postaveny na stejnou úroveň, tj. aby nebylo možné občanská sdružení (nebo spolky) nijak diskriminovat např.

při vypisování grantů, v daňové legislativě atd. To koresponduje s faktem, že občanská sdružení musí přijmout úpravy, které se týkají donucovacích ustanovení OZ, přechodná ustanovení OZ však ve věci občanských sdružení neříkají nic o těch ustanoveních, která nemají donucovací povahu.

Pokud by však vytvoření této fikce mělo být vykládáno tak, že jde o zásadní změnu podstaty a povahy desetitisíců subjektů, pak by bylo vytvoření takové „reality v důsledku fikce“ naprosto neodůvodněným zásahem do práv osob, které se v občanských sdruženích podle platného zákona o sdružování občanů sdružily a tyto subjekty vytvořily.

Ještě k právní fikci

Pokud jde o právní fikci, zpravidla jde o řešení situace. Právní fikce je vyslovena tam, kde např. doručeno sice nebylo, ale byly splněny jiné podmínky: např. bylo vyvěšeno po stanovenou dobu na úřední desce. Pak se má za to, že doručení proběhlo a může pokračovat individuální proces - například soudní nebo správní řízení. Tato právní fikce má smysl, je oprávněná, aby záměrným vyhýbáním se převzetí zásilky nebylo řízení oddalováno. Atd.

Ale v případě použití právní fikce na občanská sdružení (pohlíží se na...) jde o něco jiného, co má spíš charakter deklarace stavu. Analogii můžeme nalézt například při „prohlášení za mrtvého“; není sice jasné, zda je daná osoba živa či ne, ba je téměř jisté, že živa není, a řeší se zde právní nejistota. Deklaruje se stav, který je sice „jen“ právní fikcí, protože datum, místo ani způsob úmrtí neznáme a smrt dané osoby nelze prokázat, tedy ani pravdivě tvrdit, ale takový akt opět umožňuje další individuální jednání podle zákona, například proběhne dědické řízení a má to dopad na další osoby, jejich stav a práva, např. manželka je prohlášena za vdovu a může se znovu vdát atd. Nic takového ale v případě použití právní fikce na občanská sdružení nenalzáme.

V případě plošného aplikování právní fikce na celou množinu osob, vzniklou podle konkrétního zákona, jde zajisté o velmi zvláštní pojetí právní fikce, dalo by se dokonce uvažovat o tom, jestli jde vůbec o použití právní fikce „oprávněné“, tedy zdali už při tomto kroku nejde o porušení právní zásady vyplývající z tradice, podle které se povaha právní osoby posuzuje podle toho práva, podle kterého daná právní osoba vznikla. Jediný ústavně konformní výklad při použití právní fikce v tomto případě je „ochrana“ občanských sdružení (ať bude stát napříště jednat jakkoli, např. při vypisování grantových titulů, podmínek pro ně apod., nemůže postavit občanská sdružení před jiné podmínky, nemůže s nimi jednat „jinak“ než se spolky). V takovém případě se dá použití právní fikce obhájit. Pokud by však na základě použití této právní fikce by mělo dojít k tomu, že občanským sdružením bude vnučováno, aby se chovaly jako spolky, pak je na místě uvažovat ze strany občanských sdružení o pokusu ochránit se, nejspíš u ústavního soudu.

Závěr

Když se ptáme „co se děje“, může nám někdy významně pomoci ptát se „proč se to děje“. Na tuto otázku je možné odpovědět buď ve smyslu podmíněnosti (ptáme se, co je příčinou v mechanickém smyslu), a nebo se můžeme s dávnými Římany ptát „Qui bono?“ – kdo z daného dění může těžit, zjednodušeně řečeno, kdo z toho má prospěch. Kdo má z věci prospěch, ten jí rozhodně spíše napomáhá, než brání.

Chceme-li rozumět tomu, co se děje v neziskovém sektoru a jak do něj zasáhl občanský zákoník, je také dobré snažit se porozumět cílům, které měli a mají nejrůznější „velcí hráči“.

G. Soros měl při zakládání své sítě nadací bezpochyby jiný záměr a cíl, než když svou nadaci zakládala Olga Havlová. A že ještě zcela jinak při zakládání své nadace přemýšlel podnikatel Hlávka, asi nikdo nepochybuje. Není nám to divné. Samozřejmě chápeme, že právě občanská společnost by měla umožňovat celé spektrum cílů a přístupů. Ale i tady můžeme sledovat nejrůznější tlaky, které se promítají i do života těch nejmenších dobrovolnických subjektů, které si získaly IČ a účet v bance jen proto, aby mohly získat nějakou dotaci nebo dar.

Občanská sdružení vznikla v r. 1990 jako výraz dlouho potlačované touhy dělat věci společně s druhými a bez státní kontroly. Byla to touha lidí násilně zatlačených do soukromé izolace paneláků a chat, lidí, pro které bylo velmi komplikované dělat něco víc než jen své zaměstnání a koníčky. Zákon v r. 1990 de facto jen uznal existenci práva lidí sdružovat se s tím, že se zříká zásahů do čehokoli z vnitřních věcí a uspořádání takto vzniklých subjektů. Pouze negativně vymezil některé věci, které důvodem sdružování být nemohou (ozbrojování, rasismus a xenofobie, apod.).

Následujících dvacet let pak je možné vzít jako studijní materiál, s jakými motivy a v jakých podobách se mohou rodit snahy dostat občanská sdružení znovu pod kontrolu státu a naopak dostat stát mimo dohled sdružení. Přišly snahy rozdělit občanská sdružení na ta „správná“ – aktivní, a ta druhá – vzájemně prospěšná. Přišly snahy zabránit občanským sdružením v jakékoli ekonomické činnosti (jako by to vůbec v ekonomické společnosti bylo možné). Opakovaně se vracelo téma zamezit jejich účasti ve správních řízeních. Stále znovu se vracely pokusy vytvořit nějaký „státní řídicí orgán“, který by občanská sdružení dozoroval, kontroloval a odděloval ta „dobrá“ od „špatných“. Naposledy proběhl takový pokus po r. 2010 v navrhované podobě zákona o veřejné prospěšnosti, který byl připraven ještě před schvalováním nového občanského zákoníku. A vždycky se našly nějaké skupiny, které se chtěly „svězt se státem“, posílit jeho vliv a samozřejmě pokud možno jako sinekuru nadosmrti obsadit místa v tomto kontrolním

aparátu. Ve všech těchto případech se neziskový sektor alespoň částečně rozdělil a vznikaly více či méně koordinované skupiny neziskovek, které proti těmto trendům vystupovaly a snažily se zabránit legislativním změnám, které by měly na neziskový sektor negativní dopad. Pokus o to zavést nad neziskovkami kontrolu státu se nikdy nezdařil.

Tato situace se změnila přijetím nového občanského zákoníku. Bylo jasné, že nyní již půjde zejména o podobu zákona o veřejné prospěšnosti (naštěstí již na půdorysu OZ, který jednoznačně limituje možnosti státu zasahovat do činnosti neziskovek) a daňových zákonů.

Leckdo si oddechl a všichni víceméně zapomněli nebo dokonce rovnou škrtnuli občanská sdružení: „Jistě, býval to dobrý model, vzniklý v opojení svobodou, ale dnes buďme rádi za spolky.“

Samotný proces transformace neziskového sektoru ale spočívá právě v akceptaci toho způsobu myšlení, který zavedl občanský zákoník. Jednotlivé subjekty se transformovat nemusí, nicméně celek neziskového sektoru má v novém občanském zákoníku dán trochu jiný rámec – a ten rámec je dán právním myšlením, podle kterého jakoby to byl stát, kdo aktuálně umožňuje existenci právnických osob a kdo vytváří jejich strukturu. Tento rámec je dán právním myšlením, které se soustřeďuje na soukromé právo a více či méně skrytě ignoruje právo veřejné atd.

Není náhodné, že z občanského zákoníku vypadla například „ochrana pokojného stavu“. To by nám nemělo uniknout. Málokdo si všiml, že v celém kodexu soukromého práva už jako lidé nemáme vůbec nic „společného“ – každý z nás má jen své zájmy, se kterými se (občas) můžeme s druhými setkat, jako ve spolcích. Stále můžeme říkat, že to nebo ono se nás týká, ale máme stále méně možností, jak prosadit svůj zájem ve veřejné věci, protože nemůžeme dokázat, že je to „naše“ společná věc. Společnou věc podle nového kodexu soukromého práva jen jako elementy práva vytváříme. Společná věc? Už jen se „svými blízkými“ podle vlastního osobního výměru blízkosti. I to je jen věcí chtění. Podle nového OZ je společná pouze ta věc, ke které se na základě své individuální vůle několik jednotlivců sešlo a nebo se k jejímu dosažení sdružili. I proto je rozdíl mezi občanskými sdruženími a spolky tak zásadní – protože u vzniku spolků se nově předpokládá zájem, který je ze své povahy vždy osobní, a cíl, který je definovatelný jako „produkt“ spolčení, společný jmenovatel osobních zájmů sdružujících se.

Zrušený zákon o sdružování občanů jako by předpokládal, že „vzájemnost“ je obecně přijímaný rámec a princip moderního státu - ten se v rozmanitých podobách naplňuje a dostává výraz v plasticitě poslání a hodnot nejrůznějších organizací občanské společnosti. Nový občanský zákoník ponechává většinu slov jednotlivých ustanovení zákona shodných, ale jde tu o něco úplně

jiného: právnická osoba vznikne tehdy, když se setkají nejméně 3 osoby a definují zájem, který je jim společný a chtějí ho hájit – a stát jim to dovoluje tehdy, pokud tyto svoje individuální cíle, na nichž se shodnou, dostatečně jasně a precizně vyjádří, přesvědčí o svém společném zájmu soud.

Je podstatné vidět, že nový OZ je jen jedním z projevů trendu, který lze v tomto smyslu sledovat a který jsme se pokusili ukázat. Právě proto ale je důležité nemyslet si, že teď už je vše jasné. Není. Reálná podoba a povaha vlastní aplikace NOZ na občanská sdružení, které se považují za spolek, je teprve před námi. Budou ji postupně formovat soudní spory – tedy jednotlivá sdružení, která se budou domáhat svých práv a soudy, respektive judikatura. Bude na nás všech, co se nám podaří udržet z nesamozřejmé svébytnosti občanských sdružení, jež kdysi vznikala dávno před zápisem do veřejného rejstříku.

Je o co usilovat a je třeba vzdorovat tomu, co nechceme.

Přílohy

Pozvánka na setkání k občanským sdružením

Dovolte, abychom vás jménem NETT, o.s. pozvali na diskusi představitelů neziskových organizací a těch, kdo se v neziskových organizacích zabývají právní problematikou, u kulatého stolu:

Občanská sdružení, spolky a nový občanský zákoník

Setkání se uskuteční 11.9. 2014, v prostorách České rady dětí a mládeže, Senovážné nám.

Témata k diskusi / program:

- posuzování povahy právnické osoby podle legislativy, podle které vznikla

- postavení spolků v daňové legislativě – povaha a oddělení hlavní činnosti a vedlejších činností, daňová zvýhodnění, podnikání a jiná výdělečná činnost

- postup podle přechodových ustanovení NOZ a praktické problémy a opatření s tím spojená

Cílem setkání je sdílet celou škálu názorů a pohledů na uvedená a související témata, vzájemně si vyjasnit porozumění kontextu a připravit si tak pole pro případný společný postup a reakci na očekávanou novelizaci NOZ ve vztahu ke sdružením a spolkům, případně dalším subjektům ve veřejném prostoru.

Setkání moderuje Jan Kroupa.

Těšíme se na diskusi.

Jan Kroupa a Josef Štogr

NETT, o.s., nezávislý think tank pro občanskou společnost

Zápis z kulatého stolu na téma:
Občanská sdružení a spolky po účinnosti NOZ
ČRDM, 11.9.2014

Přítomni: Jiří Bárta, Jan Kroupa, Jiří Kučera, Aleš Mrázek, Mirka Nebuželská, Petr Pavlok, Aleš Sedláček, Marek Šedivý, Ondřej Šindelář, Josef Štogr, Jiří Tošner, Jolana Turnerová, Petr Vít, Aleš Ziegler

1. posuzování povahy právnické osoby podle legislativy, podle které vznikla

Zazněla značně rozporná pojetí výkladu „občanská sdružení se považují za spolky podle NOZ...“, která se dají shrnout takto:

1. ze všech občanských sdružení se s účinností NOZ staly spolky
2. z občanských sdružení se s účinností NOZ spolky nestaly a nikdy se jimi nestanou, protože mají jiná práva (mohou změnit svou právní formu na ústav nebo sociální družstvo)
3. občanské sdružení se stane spolkem ve chvíli, kdy tuto skutečnost jednoznačně přijme za své s tím, že to vyjádří při registraci změny stanov ve veřejném rejstříku; pokud však pouze upraví svoje stanov podle donucovacích ustanovení OZ, nadále zůstává občanským sdružením považovaným za spolek

rozporné komentáře:

- rozlišování os a spolků vede ke zmatkům, ve kterých se organizace těžko orientují, zaznívá pragmatické volání po tom, aby se situace zbytečně „nekomplikovala“; zároveň však bylo třeba konstatovat, že výklad může mít významné praktické dopady.
- aktuální zjednodušení může přinést budoucí komplikace

2. postavení spolků v daňové legislativě – povaha a oddělení hlavní činnosti a vedlejších činností, daňová zvýhodnění, podnikání a jiná výtěžná činnost

Na jedné straně se objevuje celková podezřívavost ke stávajícím občanským sdružením - „občanské sdružení je v dnešní době nejlepší právnickou osobou pro podnikání“, na straně druhé zaznívá spíše obava o to, aby se nadměrnou regulací ve jménu transparentnosti neomezila svoboda a svébytnost právnických osob vzniklých sdružováním a nezhoršilo postavení početné skupiny běžných sdružení; ukazuje se, že v těchto otázkách existuje celá řada typizovaných představ o tom, jaká by měla být „standardní“ podoba a účel /obsah/ té které právnické osoby, aniž by pro to v NOZ existovala jakákoliv opora.

OZ je jednoznačný co se týče vymezení povahy hlavní činnosti právnických osob: účelu.

Pro spolky (a os považované za spolky) platí, že podstatný je tu společný zájem těch, kdo se sdružují. Ten je omezen způsobem, který je sporný, protože neexistuje jednoznačný výklad použitého slovního spojení „jiná výdělečná činnost“.

Zazněly návrhy, že by měla být tato sporná formulace z OZ vypuštěna, to se však nejeví reálné, neboť podobný návrh by měl za následek zřejmě velmi konfliktní diskusi s nejasným výsledkem.

V současnosti existují dva výklady:

Puristický, a širší, odvozený od definice podnikání (představený P. Pavlokem) a zastávaný ČRDM.

Podle puristického výkladu zákaz „jiné výdělečné činnosti“ v hlavní činnosti znamená, že se v hlavní činnosti nesmí účtovat žádné příjmy, které lze považovat za příjmy z výdělečné činnosti, tedy žádné příjmy za služby a podobná plnění. V hlavní činnosti tedy podle tohoto názoru také nesmí být žádná živnost ani jinak registrovaná služba nebo výroba.

To se téměř likvidačně týká především spolků (+OASPZS), které poskytují registrované sociální služby a buď vybírají úhrady od klientů nebo dostávají prostředky na činnost nikoli formou grantu (dotace), ale na základě kontraktu na nákup služeb z veřejných rozpočtů (obce, kraje). Tento výklad by dopadl také na chráněné dílny, které prodávají své výrobky, a do jisté míry prakticky na všechny subjekty, jejichž hlavní činnost není poskytována zcela bezplatně nebo alespoň občas do ní přicházejí příjmy z plateb rodičů, klientů, diváků apod.

Podle širšího výkladu Junáka a ČRDM je třeba vyložit toto omezení hlavní činnosti spolků (a občanských sdružení považovaných za spolky) tak, že zde nesmí být naplněno kritérium zisku. Spojení „podnikání nebo jiná výdělečná činnost“ je tedy třeba číst jako „podnikání nebo jiná (podnikání podobná) výdělečná činnost“. Pokud by totiž cílem zákonodárce bylo zamezit spolkům (+OSPZS), aby měly jakékoli vlastní příjmy, bylo by možné to formulovat jednoduše a přímo.

S tímto výkladem ČRDM se ztotožnila většina přítomných, ale s vědomím, že výkladový standard v této věci určí až postup finančních úřadů při kontrolách účetnictví spolků (+OSPZS) a případně soudy.

3. postup podle přechodových ustanovení NOZ a praktické problémy a opatření s tím spojená

- bylo konstatováno, že i když ke změnám stanov nebo i změnám právní formy zatím soudy nemají odpovídající formuláře a postupy, již změny začínají probíhat
- občanská sdružení mají povinnost pouze akceptovat donucovací ustanovení, nikoli však ta ustanovení, která nemají donucovací povahu. To se týká např. postavení členů spolku a postavení členů sdružení – stanovy buď výslovně akceptují tyto změny v souladu s NOZ, nebo ne. To má významnou souvislost s bodem 1 tohoto jednání
- již existují doplněné a na soudech registrované stanovy občanských sdružení, které si zachovávají svoji původní strukturu a v bodu „název občanského sdružení“ jen doplňují „zs“
- sdružení / spolky mají 3 roky na uvedení svých stanov do souladu s donucovacími ustanoveními NOZ; jejich nekonání ovšem automaticky neznamená, že bude po uplynutí lhůty podán návrh na jejich likvidaci. Podstatné je, že do registru byl převeden celý obsah databáze doposud vedené na MVČR a neexistuje proto žádný reálný tlak na to, aby občanská sdružení konala ve smyslu OZ, pokud jejich stanovy nejsou fakticky v rozporu s donucovacími ustanoveními NOZ. Variantou pak je, pokud např. na soud pouze doplní požadované údaje: statutár, sídlo apod., což vyplývá nikoli z OZ, ale ze zákona o veřejných rejstřících.
- z pohledu například finanční kontroly se již teď na sdružení / spolky donucovací ustanovení NOZ vztahují
- situace u nadací je ještě výrazně složitější

V závěru bylo konstatováno, že setkání bylo pro jednotlivé „strany“ přínosné právě díky celé škále zastávaných názorů a že by mohlo být užitečné v horizontu několika měsíců podobnou schůzku zopakovat.

Zapsal: Jan Kroupa a Josef Štogr
NETT, o.s.
www.ttnett.cz

Průjezd seřazovacím nádražím

(návod pro občanská sdružení)

Občanská sdružení jsou na tom se svými stanovami tak jako vlak, který musí projet seřazovacím nádražím, leccos odpojit, leccos připojit a pak vyjet dál. Samozřejmě čím jednodušší vlak do stanice přijede, tím snáze se lze orientovat v tom, co je nutné. Pokud ale máte stanovy na pět stránek, trochu se zapotíte. A můžete se i zamyslet, jestli mají být stanovy tak dlouhé – a napříště si upravit většinu věcí ve vnitřních dokumentech sdružení.

Tento text je samozřejmě v mnohém zjednodušený: existuje celá řada možností, které sdružení mají a které zde neuvádíme (např. možnost zavést dědičnost členství, rozdílné typy členství apod.). Některým specifickým otázkám se ale věnujeme na závěr textu.

Tento zjednodušený návod je průvodcem pro ty, kdo budou připravovat úpravu stanov nebo budou úpravu stanov zadávat zpracovateli. V každém případě pak musí být taková úprava přijata orgánem, který je k tomu oprávněn podle původního znění stanov. Nové stanovy (doporučujeme provést úpravu tak, že se vyhlásí nové platné znění) pak se stanou jednou ze součástí podání, které má občanské sdružení povinnost podat rejstříkovému soudu nejpozději do konce r. 2017.

Výhybka 1 Na vjezdu

Levá: Předáte svůj vlak do cizích rukou a jdete na kafe, zaplatíte mu a za nádražím pokračujete dál, ale v podstatě JINÝM vlakem. Pokud vás nezajímá, čím jedete a jaké jdou dopady vašich rozhodnutí, je to nejjednodušší a nejpohodlnější varianta.

Výhybka 1 L

Levá: Necháte podobu stanov na zpracovateli.

Nadále nemusíte dělat nic, než mu zaplatit a počítat s tím, že mu budete muset zaplatit i příště, protože se bez něj v mnoha ohledech neobejdete. Jste na konci nádraží, vydejte se na svou další cestu.

Pravá: Chcete zpracovateli dát alespoň základní zadání, CO má vaše sdružení ve stanovách napříště být. V tom případě je třeba postoupit na výhybku č. 2 a podle dalšího si připravit zadání pro zpracovatele. Čím podrobněji, tím lépe.

Pravá: budete svůj vlak posunovat sami – je to také příležitost pro to, abyste si sami znovu promysleli, jakým vlakem jste doposud jeli a jakým chcete jet dál. Pokračujte.

Výhybka 2. Sdružení – spolek

Levá: budete sami sebe napříště ve stanovách a v jakýchkoli dalších dokumentech označovat jako spolek. Podle toho postupujte všude tam, kde je v tomto materiálu napsáno „sdružení“.

Pravá: budete sami sebe nadále vnímat jako sdružení. Nemusíte měnit nic na stanovách, kde se používá slova sdružení. Pokračujte.

Výhybka 3. Název

Levá: Chcete si změnit název, například z něj odstranit slova „sdružení“ nebo doplnit slovo „spolek“ apod. Změňte ho a pokračujte.

Pravá: Nechcete si změnit název. Potom jen ke stávajícímu názvu přidejte písmena „z.s.“. Pokračujte.

Výhybka 4. Sebedefinice

Většina občanských sdružení má ve stanovách větu typu „Sdružení je právnickou osobou s plnou právní subjektivitou“, nebo „sdružení vzniklo registrací na MV ČR“ apod.

Levá: Pokud se chcete vnitřně nadále připodobňovat spolku, tuto a podobné věty vypusťte. Pokračujte.

Pravá: Věty uvedené výše není třeba měnit. Opravte podobné věty pouze v tom smyslu, aby odpovídaly co se týče vzniku minulému času: např. „...je právnickou osobou původně registrovanou MVČR“ apod. nebo lépe „Sdružení vzniklo jako právnická osoba registrovaná ministerstvem vnitra ČR /datum/“ atd. Pokračujte.

Výhybka 5. Sídlo

Soud může vyžadovat doklad o souhlasu vlastníka s umístěním sídla na dané adrese.

Levá: sídlíte ve svých prostorách nebo i jinak můžete takový souhlas snadno získat. Není třeba řešit. Pokračujte.

Pravá: sídlíte v místě, kde pro vás není snadné nebo je nemožné získat souhlas vlastníka. V takovém případě je třeba ve stanovách změnit sídlo. Pokračujte.

Výhybka 6. Orgány

Levá: máte ve svých stanovách určen nejvyšší orgán a statutární orgán. Není třeba měnit. Pokračujte.

Pravá: nemáte-li určen statutární a nejvyšší orgán a nebo jeden z nich, je třeba to jednoznačně doplnit. Pokračujte.

Výhybka 7. Statutární orgán kolektivní nebo individuální

Levá: statutární orgán je individuální a chcete, aby to tak zůstalo a nebo chcete, aby byl statutární orgán nadále individuální. Pokračujte na výhybce č. 10.

Pravá: statutární orgán je kolektivní a chcete, aby to tak zůstalo a nebo chcete, aby byl statutární orgán nadále kolektivní. Pokračujte.

Výhybka 8. Zastupování v kolektivním statutárním orgánu

Levá: pokud to stanovy nijak neupraví, zastupují daný subjekt všichni členové statutárního orgánu každý samostatně, s výjimkou pracovněprávních záležitostí ve vztahu k zaměstnancům, kde daný subjekt zastupuje předseda statutárního orgánu. Vyhovuje-li vám to, pokračujte.

Pravá: stanovy upraví, kdo z členů statutárního orgánu zastupuje daný subjekt, např. předseda a místopředseda, případně omezí jejich jednání tím, že musí jednat společně, nebo i jinak pevně stanoví způsob zastupování členy statutárního orgánu. Pokračujte.

Výhybka 9. Zastupování při jednání statutárního orgánu

Každý ze členů statutárního orgánu za sebe může nechat hlasovat jiného člena, zmocnit ho pro jakýkoli jednotlivý případ, pokud to ve stanovách není zakázáno.

Levá: nechá se bez úpravy ve stanovách, a pak tato úprava pro sdružení platí. Pokračujte.

Pravá: do stanov se doplní zákaz zmocnění k zastupování při hlasování. Pokračujte.

Výhybka 10. Nejvyšší orgán

Levá: necháte platit všechna ustanovení OZ o nejvyšším orgánu a stanovy tomu přizpůsobíte. Nadále se nejvyšší orgán bude jmenovat členská schůze. Pokračujte.

Pravá: Ponecháte nejvyššímu orgánu ten název, jaký měl doposud (shromáždění, valná hromada atd.). Upravíte si po svém vše, co je jinak upraveno v § 248 až 257 OZ, případně doplníte do stanov, že se podle toho či onoho paragrafu (nebo podle žádného z nich) sdružení řídit nebude a příslušná ustanovení nebudou na podobu a jednání nejvyššího orgánu použita. Pokračujte.

Výhybka 11. Poslání

Levá: Přeformulujete celý úvod tak, že vynecháte slovo „poslání“, „cíle sdružení“ apod. a popíšete v souladu s požadavky OZ společný zájem členů, účel sdružení a hlavní, případně vedlejší činnost. Dále se odkážete na § 146 a doplníte, že sdružení splňuje podmínky podle tohoto § a je tedy veřejně prospěšné. Pokračujte.

Pravá: Ponecháte na začátku stanov původní poslání, cíle sdružení apod., nebo toto poslání aktualizujete. Poslání totiž nespočívá v popisu činnosti. Z tohoto poslání pak vyplývá veřejná prospěšnost podle § 146 – to můžete do poslání doplnit. Kromě toho popíšete hlavní, případně vedlejší činnost. Pokračujte.

Výhybka 12. Podnikání a jiná výdělečná činnost

Levá: Nemáte žádné příjmy z vlastní činnosti a věc neřešíte. Pokračujte.

Pravá: Máte příjmy z vlastní činnosti: pokud jde o příjmy ze živnosti (máte živn. list), musí být tato činnost vedena ve vedlejší činnosti. Máte-li jiné příjmy, které ze své povahy nejsou podnikáním ani jinou, podnikání podobnou aktivitou, mohou být tyto činnosti v hlavní činnosti. Pokračujte.

Poslední výhybka,

váš vlak vyjíždí ze seřazovacího nádraží a vy víte, co a proč máte ve stanovách. Gratulujeme! Zajistěte, ať jsou tyto stanovy řádně schváleny, zápis o tom podepsán, máte doklad o volbě statutárního orgánu atd... zkompletujte si dokumenty k podání na rejstříkový soud a otevřete si interaktivní formulář. Nadále už vše závisí na tom, jak budete jednat se soudcem a na tom, jak bude hledat spravedlnost – to je a má být jeho práce.

Některé dílčí záležitosti, se kterými se ještě můžete setkat:

Seznam členů:

Máte-li ve stanovách jakkoli uvedeno, že vedete seznam členů, musí stanovy také obsahovat celou řadu ustanovení týkajících se toho, jak, kdy a komu je tento seznam přístupný a jakým způsobem se vydává osvědčení o členství atd. Podívejte se do OZ a najděte si „seznam členů“ ve vyhledávači.

Smírčí komise, rozhodčí komise:

Máte-li ve stanovách další orgány, pak je dobré se podívat, zdali ustanovení o nich nejsou v rozporu s tím, co o kontrolním a smírčím orgánu říká OZ, zejména jestli v některých případech podle dosavadních stanov nezasahují do kompetence statutárního orgánu.

Dědičné členství, různé typy členství:

Všechny tyto věci je třeba upravit především s ohledem na podmínky a postupy jednání nejvyššího orgánu – musí být jasné, jaké povinnosti a práva odlišují ten který typ členství atd. U dědičného členství je třeba upravit, jakým způsobem vzniká, zda a čím je podmíněno, protože daný subjekt se např. nemusí včas dozvědět o smrti člena atd.

Deklaratorní prvky ve statutu, preambule apod.:

Právníci mají zpravidla tendenci vypouštět ze stanov takové části a ustanovení, které mají deklaratorní povahu. Vzhledem k povaze stanov občanského sdružení jako listiny, která má v podstatě podobu deklarace, je dobré aby poslání daného subjektu bylo pochopitelné z širšího kontextu. Proto doporučujeme se preambulí a podobných částí stanov nezbavovat, spíše hledat jejich optimální vyjádření. Stanovy jsou koneckonců dokumentem, skrze který o sobě dáváte vědět, ukazujete, kdo jste. Zákon nás nutí, abychom neskrývali svou rozhodovací strukturu a definovali rámec pro svoje činnosti – ale občanské sdružení se na rozhodovací strukturu a sumu činností redukovat nedá.

Občanská sdružení dnes
pokus o myšlenkovou mapu

Praha, Hlinná a Meziluzí 2015

Vydalo občanské sdružení Podnos,
texty vznikly v rámci grantu Nadace VIA
v r. 2014 a 2015
a jejich autory jsou Josef Štogr a Jan Kroupa

ISBN 978-80-260-7668-1

